

Posudek oponenta disertační práce Mgr. Moniky Čajko Eibicht “Pohled na reflexi ve vzdělávání v oborech sociální práce a ošetrovatelství” předkládané v roce 2024

I. Stručná charakteristika práce

Stručné celkové zhodnocení práce

Autorka práce se v rámci tří empirických fází výzkumu zabývala reflexí jako komplexním fenoménem, který se projevuje na osobní, interpersonální a sociostrukturální úrovni (vychozí koncept Van Beveren et al., 2023). Pro své zkoumání využila výsledky z kvantitativního, kvalitativního a Q-metodologie, které syntetizovala v rámci diskuse a jež sloužily pro tvorbu doporučení pro praxi. Kombinace těchto postupů, využití nepříliš známé Q-metodologie („qualiquantologie“) odhalila vnímání a využívání reflexe v sociální práci i ošetrovatelství, kde „sdílený pohled na reflexi“ představuje propojení teorie, praxe i výzkumu, vyjasnění priorit a snížení nejistoty a dovednost, kterou je třeba si osvojit a kultivovat.

Práce jako celek díky výše zmíněnému postupu představuje vysoce originální pohled na koncept reflexe. Představuje zároveň nabídku možností pro pedagogy – jak lze reflexi využívat při vzdělávání sociálních pracovníků a sester. Otevírá zároveň prostor pro diskusi (díky bohatému citačnímu aparátu), který je reflektivnímu přístupu vlastní – tím tak naplňuje dvě kritéria – nejen výzkumné, ale i edukativní (a možná i reflexivní).

Z těchto důvodů hodnotím práci jako vysoce cennou a doporučuji ji k obhajobě. Práce splňuje veškeré podmínky kladené na tento typ prací.

II. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace

Struktura práce díky diferenciaci na tři fáze představuje originální, ne příliš tradiční způsob členění disertace. Díky autorčině obratnosti provázat výzkumné části s teoretickými koncepty, úvahami, metaforami se setkáváme s textem, jenž je čtivý a velmi zajímavý – a to téměř ve všech částech. Shrnující závěry u jednotlivých oblastí usnadňují orientaci, která je důležitá pro závěrečnou syntézu poznatků činěnou v rámci diskuse.

Argumentace (tedy diskuse s autory – zejména zahraničními) je na vysoké úrovni.

2. Formální úroveň práce

Taktéž formální úroveň práce je na úrovni požadované pro tento typ prací. Drobnou nevýhodu lze spatřit v orientačních obrázcích (obrázek 3 a 4), které mají pouze dokreslit metodologický postup. Je škoda, že tyto obrázky nejsou čitelné či součástí přílohy. Jistě by byly

inspirativním doplňkem.

Citace zdrojů jsou uvedeny dle platných pravidel.

Z hlediska gramatiky a stylistiky je práce na vysoké úrovni, ve velmi malé míře se vyskytují překlepy (např. str. 43).

Grafické zpracování adekvátně doplňuje text, vložený obrázek na str. 3 má nejspíš poukázat na kreativitu v rámci konceptu reflexe.

3. Práce s prameny či s materiálem

Autorka práce využívá bohatý citační aparát, který je podpořen cca 180 zdroji zejména zahraniční provenience. Tyto zdroje byly využity pro bohaté diskusní, teoretické a koncepční zázemí „reflexivního přístupu“, které je nutné ocenit – přináší totiž spektrum námětů na diskusi. Práce je originálně sestavená a velmi čtivá. Díky výčtu nástrojů a technik, které podporují reflektivní proces v kontextu učení, je též zdrojem inspirace pro pedagogické a další pracovníky.

Komentář k metodologii

Využití standardizovaných škol SRIS a PHLMS, které byly validovány Havrdovou (2019) odpovídá zadání, je otázkou, jak a proč byl vybírán právě tento soubor studentů, možná by bylo vhodné vybírat studenty z těch institucí, odkud pochází komunikační partneři získaní ve fázi dvě (druhé empirické fázi – komplementarita vzdělavatelů a těch, které vzdělávají).

První hypotéza byla vyvrácena, druhá potvrzena – bylo by vhodné uvést též rizika (zejména metodologická), která mohla způsobit tento výsledek. Důvody pro stanovení obou hypotéz jsou potvrzeny literaturou, představují racionální předpoklad a je k diskusi, jaké další faktory mohly hrát roli v této disporci.

Je otázkou, proč nebyla připojena tabulka provedené regresní analýzy – např. do přílohy. Jistě by to napomohlo pochopení postupu, eventuálně další rizik interpretace.

Využitá metoda sněhové koule a následné výběr respondentů, kteří se konceptem reflexe přímo zabývají si odporuje (stojí zde tedy proti sobě/vedle sebe záměrný výběr a metoda sněhové koule). Využití metody sněhové koule se využívá v jiných případech – a to zejména tam, kdy není znám soubor, ze kterého se bude vybírat. To však není případ pedagogů, sociálních pracovníků ani sester. Zde by bylo vhodnější řešit spíše otázku „variability“ souboru a saturace dat. V práci postrádám, jakými pravidly se výběr řídil (např. délka praxe, využívání zkoumané metody, apod.), je otázkou, proč autorka nezvolila metodiku pro výběr expertů, jejichž výpovědi by byly možná ještě cennější.

Velmi drobné poznámky, resp. připomínky:

Používání termínu vzorek není epistemologicky vhodné – termín vzorek je obsahově správnější volit s reprezentativností – pak je opravdu vzorkem nějaké populace ...

Termín interdisciplinární je v současné době nahrazován termínem interprofesní předpokládající spolupráci odborníků z konkrétních disciplín.

4. Vlastní přínos

Práce má vysoký přínos a to zejména v současné době, kdy jsme obklopeni extrémním množstvím informací, v nichž se musíme orientovat a které mnohdy ani nejsme schopni reflektovat. Zařazení „reflexivního přístupu“ lze považovat za klíčový postup pro osobní i profesní růst a cestu orientace ve složitém světě kolem lidského jedince.

III. Dotazy k obhajobě

- Jaké jsou dle Vašeho názoru největší překážky ve využívání „reflexivního přístupu“ v České republice?
- V práci bylo zjištěno, že v ČR chybí školení na „reflexivní přístup“ – jak by dle Vašeho názoru mohlo být koncipováno obsahově a strukturně?
- Existují nějaká rizika „reflexivního přístupu“ a to na straně jedné ve vztahu k vyučujícím a na straně druhé ve vztahu ke studentům?
- Jaká interpretační rizika přináší využívání malých, nereprezentativních souborů? (zdůvodněte, proč a jak jste vybírala studenty – s ohledem na další kraje; uveďte data týkající se základního souboru studentů sociální práce a ošetrovatelství v ČR. Reflektujte kritický výtky v oblasti metodologie (uvedené výše v posudku).

IV. Závěr

Autorka velmi erudovaně zpracovala téma „reflexe ve vzdělávání v oborech sociální práce a ošetrovatelství“ a díky provázanosti celého textu disertace diskutuje nad tématy, koncepty, odpověďmi vytvořila originální text, který má vysokou hodnotu, a navíc je velmi čtivý.

Předložená disertační práce je originální, přináší zajímavá zjištění a doporučení do praxe. Má nejen teoreticko-empirický význam, ale též jasnou linii vedoucí k uplatnění zjištěných dat.

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

14. 2. 2024

doc. Mgr. et Mgr. Jitka Vacková, Ph.D.

